
Fizionomia operațiilor întrunite multinaționale moderne și manifestarea mobilității în războiul contemporan

The physiognomy of modern multinational joint operations and the manifestation of mobility in contemporary warfare

Dr. Rodica-Cristina BĂLAN-LISEANU*

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”

e-mail: rodica.liseanu@yahoo.com

Abstract

Recentele conflicte la nivel internațional evidențiază caracterul întrunit și multinațional al operațiilor specifice actualului mediu de securitate, în care se întrepătrund acțiuni convenționale și neconvenționale, asimetrice. De-a lungul timpului, din rațiunea optimizării și eficientizării resurselor umane, informaționale și materiale angajate, a asigurării unei viziuni strategice suplă și pragmatice, s-a manifestat o continuă necesitate de a căuta implicare proactivă, colectivă atât din perspectivă decizională, cât și acțională. Astfel, se impunea o modernizare stringentă în arhitectonica operațiilor întrunite multinaționale. Se aplică viziunea unei analize calitative asupra ordinii globale, în contextul existenței unor mari puteri, a unor puteri emergente și a unor organizații internaționale, a căror eficiență este pusă sub semnul întrebării. Totodată, acest articol analizează dinamica intervențiilor multinaționale contemporane și explorează opțiunile lor de manifestare ca autonome sau întrunite.

Recent conflicts at the international level highlight the joint and multinational character of multinational operations in today's security environment where conventional and unconventional, asymmetric actions are combined. Over time, in order to optimise and make more efficient the human, information and material resources employed, and to ensure a flexible and pragmatic strategic vision, there has been a continuous need to seek proactive, collective involvement, both from a decision-making and an operational perspective. Thus, there emerged a pressing need for modernisation in the architecture of multinational joint operations. It applies the vision of a qualitative analysis of the global order in the context of great powers, emerging powers and international organisations whose effectiveness is questioned. At the same time, this article analyses the dynamics of contemporary multinational interventions and explores their options for manifestation as autonomous or assembled.

Cuvinte-cheie:

operații întrunite; operații multinaționale; mediul actual de securitate;
război hibrid; organizații internaționale; modernizare.

Keywords:

*joint operations; multinational operations; current security environment;
hybrid warfare; international organizations; modernization.*

În creuzetul sistemului internațional de securitate, se amestecă interese, valori, obiective naționale de securitate și provocări externe. Fizionomia mediului de operare modern se conturează tot mai clar, evoluția conflictelor armate ale viitorului este iminentă și tot mai rapidă, forțele armate caracterizându-se tot mai mult prin versatilitate, mobilitate, interoperabilitate, adaptabilitate, flexibilitate, disponibilitate, diversitate, rapiditate. Războiul de masă e înlocuit cu cel hibrid (convențional și neconvențional).

În domeniul militar, se produce o revoluție din punct de vedere informațional, ideologic, operațional, strategic, din perspectiva politicii de forță, în general. Inteligența artificială contribuie la unele dintre cele mai mari atuuri ale războiului modern prin inițiativa, rapiditatea, multidimensionalitatea, ubicuitatea și convergența sa. Confruntările informaționale sunt acerbe, automatizarea și digitalizarea impactând domeniile de infrastructură, cultural și militar, diplomatic, politic și socioeconomic.

Din perspectivă metodologică, prezentul articol își propune ca, prin analiza întocmită, să se dezvolte un proces de prefigurare a unor posibile soluții la problemele actuale în sistemul internațional de securitate. Prin intermediul observării, descrierii și explicației, se conturează cadrul general, actorii sociali implicați, misiunea lor. Procedeele analizei de conținut asigură o obiectivitate sporită, caracterul sistematic, o poziționare de anterioritate care sporește fezabilitatea din care derivă un anumit tip de conexiuni, facilitate în acest pattern unic al anticipării. Prin practica triangulării, se verifică veridicitatea informațiilor provenite dintr-o multitudine de surse diferite, studiul de caz numărându-se printre acestea.

Operațiile întrunite multinaționale moderne, novatoare se plasează între Piramida lui Maslow, în zona sa superioară, a nevoii de autoactualizare, și Taxonomia lui Bloom, în abordarea sa exhaustivă. Procesele cognitive care susțin operațiile întrunite multinaționale evoluează de la o recunoaștere a informațiilor, de la definire, repetare și reproducere către înțelegere, aplicare, analiză, formulare de judecăți de valoare prin evaluare și se desăvârșesc prin creare. Inovația e clădită pe imaginație, pe planificare și pe generare de conținut de interes, cu aport valoric semnificativ în sfera securității și apărării.

Articolul materializează o viziune articulată între teorie și practică, între înarmare în diferite generații de război și dezarmare, stabilitate și spijinul păcii, evoluând de la concepte, scop, principii, caracteristici, avantaje și provocări ale operațiilor multinaționale, în contextul modernizării securității și apărării. Analiza calitativă propusă e aleasă în logica descoperirii unor elemente de noutate. Pornind de la societatea prezentului și continuând cu cea a viitorului, circumscrie un timp al informației, inovație, creativitate.

1. Operații multinaționale. Repere conceptuale, clasificare, principii

Operațiile întrunite multinaționale sunt acțiuni militare de amploare și dimensiuni diferite, desfășurate cu grupuri de forțe ale armatei, în cadrul coalițiilor și alianțelor, aflate sub control politic și comandă unică și cărora li s-a stabilit un obiectiv unic (Frunzeti 2000, 23).

Operațiile multinaționale sunt acele acțiuni militare care cuprind două sau mai multe țări. Prima o reprezintă simpla combinare a forțelor, astfel țările se asociază din punct de vedere militar pentru a comasa forțele lor militare separate, într-o forță unică, mai puternică. Totodată, deservesc și unui scop politic, deoarece eforturile combinate a două sau mai multor țări dau legitimitate unei acțiuni, demonstrând aprobarea largă pe plan internațional a operației.

Operațiile întrunite multinaționale se desfășoară atât în situație de război, cât și pe timp de pace în cadrul operațiilor de stabilitate și sprijin. Operațiile militare de stabilitate și sprijin cuprind o gamă extinsă de activități și acțiuni, vizând realizarea unor obiective variate, incluzând îndeplinirea intereselor naționale, descurajarea și prevenirea războiului, promovarea sau, după caz, reinstaurarea păcii, reducerea tensiunii dintre state sub nivelul conflictului armat și soluționarea crizelor internaționale, precum și sprijinirea autorităților civile în rezolvarea situațiilor de criză internă.

În conținutul lor, operațiunile militare de stabilitate și sprijin pot include elemente atât ale operațiilor de luptă, cât și ale celor ce nu presupun lupta, desfășurate în timp de pace, criză, precum și în caz de război (Frunzeti 2000, 23). Cu alte cuvinte, nu puține vor fi situațiile care, prin fizionomia lor, vor căpăta caracteristici similare războiului, incluzând acțiuni de luptă cu utilizarea capacităților militare pentru îndeplinirea obiectivelor stabilite.

Operațiunile de stabilitate și sprijin contribuie la atingerea obiectivelor strategice de securitate națională ale statelor, pe care le organizează, și, uneori, în egală măsură și la atingerea celor privind securitatea internațională. Pe timp de pace, misiunea principală a forțelor armate este de a asigura descurajarea oricărui tip de agresiune, adică atât a acțiunilor agresive externe sau interne, cât și a celor combinate.

Așadar, apreciem ca oportună folosirea sintagmei de *operații întrunite multinaționale de stabilitate și sprijin*, din considerente care țin de:

- imposibilitatea stabilirii cu exactitate a liniei de separație dintre război și acțiunile militare de stabilitate și sprijin;
- participarea, sub mandat ONU sau OSCE, a mai multor state la soluționarea sau gestionarea situațiilor de criză;
- conținutul operațiilor e corelat cu nevoia de apartenență la stabilitatea sau sprijinul păcii.

Pentru o corectă înțelegere a termenilor utilizați, vom defini pe scurt termenii de *alianță* și *coalțiție*.

Alianța reprezintă „înțelegerea încheiată pe baza unor acorduri oficiale între două sau mai multe state, cu obiective politice și militare pe termen mediu și lung, care urmărește realizarea unor interese și scopuri comune, precum și promovarea valorilor naționale ale membrilor săi”. (Ministerul Apărării Naționale 2001, 12)

Coalțiția, comparativ cu alianța, „reprezintă un angajament politic și militar ad-hoc între două sau mai multe state în vederea desfășurării unor acțiuni comune”. (Ministerul Apărării Naționale 2001, 12)

În cadrul alianței, în mod excepțional, se poate desemna o națiune conducătoare – când toți membrii alianței subordonează forțele unei singure țări prin transfer de autoritate, sau când se constituie un comandament cu stat major întrunit, care să-și exercite controlul atât asupra unităților multinaționale, cât și asupra celor naționale. Acțiunile multinaționale din cadrul coalțiției au loc în afara legăturilor stabilite prin alianță, de regulă, pentru situații unice sau pentru o cooperare de durată, într-un domeniu specific, strict determinat, de interes comun.

Ca și în cazul alianței (pentru situații conjuncturale), se poate stabili o țară conducătoare, pe criterii care țin, în mod special, de dimensiunea participării cu forțe și mijloace luptătoare, logistice și informaționale în operațiile planificate.

Structura de comandă a forțelor multinaționale:

a) Alianțele sunt caracterizate prin ani de cooperare între națiuni.

În alianțe, există obiective comune asumate: sunt stabilite procedurile standard de operare, planurile adecvate au fost dezvoltate și exercitate între participanți, respectiv există un plan de organizare, interoperabilitate între echipamente, iar relațiile de comandă au fost ferm stabilite. Alianțele sunt, în mod normal, organizate sub o structură de comandă integrată, care oferă unitate de comandă într-un cadru multinațional. Elementele cheie într-o structură de comandă integrată sunt acelea că un singur comandant va fi numit, că personalul acestuia va fi compus din reprezentanți ai tuturor națiunilor membre și că toate unitățile subordonate și personalul acestora vor fi integrate până la cel mai de jos eșalon pentru îndeplinirea misiunii.

b) Coalțițiile sunt, în mod normal, formate ca un răspuns rapid la o criză neprevăzută. În primele faze ale unei asemenea situații de urgență, națiunile se bazează pe sistemele de comandă militare pentru a controla activitățile forțelor proprii. Prin urmare, initial, coalțiția va implica o structură de comandă paralelă.

Pe parcursul evoluției coalțiției, membrii acesteia pot alege să-și centralizeze eforturile prin nominalizarea unei națiuni conducătoare pentru a primi comanda coalțiției. În acest tip de coalțiție, toți membrii acesteia se subordonează unui singur partener, în general, națiunii care pune la dispoziție resursele și numărul preponderent de personal. Cu toate acestea, comandamentele națiunilor subordonate își mențin integritatea națională. Comanda națiunii conducătoare stabilește secțiuni integrate de personal, cu o alcătuire determinată de conducerea coalțiției.

Principiile operațiilor multinaționale sunt: Unitatea de efort/scop, Susținerea, Concentrarea efortului, Economia de efort, Flexibilitatea, Definirea obiectivelor, Inițiativa, Menținerea moralului, Surprinderea adversarului, Evitarea surprinderii, Simplitatea (Ministerul Apărării Naționale 2001, 12).

2. Arhitectonica operațiilor multinaționale întrunite. Caracteristici, avantaje și provocări

Pornind de la micro la macro, operația reprezintă o acțiune militară sau realizarea unei misiuni militare strategice, tactice, de asigurare, de antrenament, procesul de a continua lupta, incluzând deplasarea, aprovizionarea, atacul, apărarea și manevrele necesare atingerii obiectivelor oricărei bătălii sau campanii. În schimb, multinaționalitatea reprezintă o realitate a nivelului operativ, întrucât aceasta reflectă necesitatea politică a alianței de a avea consensul internațional și legitimitatea pentru acțiunile militare. Multinaționalitatea a devenit standardul pentru desfășurarea misiunilor pe întreg mapamondul, iar în prezent, asistăm la tot mai multe națiuni dispuse să își pună în comun resursele pentru promovarea păcii și stabilității la nivel mondial (Ministerul Apărării Naționale 2001, 12).

Când vorbim despre operațiile multinaționale întrunite, ne referim la totalitatea acțiunilor terestre, aeriene și maritime, desfășurate de o grupare, constituită din forțe sau elemente și din mijloace aparținând mai multor categorii de forțe ale armatei, cu forțe militare de mărimi diferite în mediu corespunzător, specific fiecăreia dintre ele, într-o zonă geografică determinată, într-o concepție unitară și sub comandă unică, exercitată de un comandament operațional întrunit, aflate sub control politic, în scopul îndeplinirii unor obiective strategice (Ministerul Apărării Naționale 2001, 12).

O definiție mai cuprinzătoare a operației întrunite stipulează faptul că, în cadrul acesteia, efortul se concentrează pe sincronizarea forțelor și capabilităților, asigurate de componenta „*terestră, navală, aeriană, spațiu, spațiul cibernetic, operațiile speciale și alte forțe funcționale*”, una dintre acestea putând să predomine într-o anumită etapă a operației. În aceste condiții, acțiunile desfășurate presupun implicarea integrată și întrunită a tuturor categoriilor de forțe care se intersectează, se suprapun, se completează reciproc și se interconstruiesc dimensional, informațional și acțional (Ministerul Apărării Naționale 2012, 136).

NATO trebuie să fie întotdeauna pregătită să concluceze cu membrii și partenerii tradiționali, dar și cu alte forțe, mai puțin familiare – în coaliții. Încrederea reciprocă este esențială când se lucrează în mediul multinațional (NATO 2012). În cadrul NATO, operațiile întrunite multinaționale (*Multinational Combined Joint Operations*) sunt acele operații la care participă forțe armate din două sau mai multe țări și la care iau parte cel puțin două categorii de forțe.

În Doctrina NATO, operațiile militare multinaționale desfășurate pe timp de război sunt considerate operațiile întrunite multinaționale pentru apărarea colectivă, conform art. 5 din Tratatul Atlanticului de Nord, iar cele desfășurate pe timp de pace sunt considerate operațiile în sprijinul păcii, sub egida ONU/ OSCE și conduse nemijlocit de către acestea, împreună cu operațiile nonarticol 5, de răspuns la crize, conduse de NATO, sub mandat ONU/OSCE (NATO 2012).

Scopul fundamental al unei operații multinaționale este de a direcționa efortul militar pentru atingerea obiectivului comun. Operațiile multinaționale sunt unice. Fiecare comandant național este responsabil în fața comandantului forței multinaționale. Operația întrunită se execută într-o perioadă determinată de timp, în limitele fizice ale unei zone geografice (denumită zonă de operații întrunită – ZOI), în care comandantul forței întrunite planifică și execută o misiune. „*Structurile militare ale viitorului vor fi concepute și antrenate pentru a desfășura acțiuni militare complexe, în context întrunit – joint, cu o structură multinațională, modulară, care poate fi adaptată în scurt timp la misiune și la condițiile concrete de manifestare*”. (Mureșan 2005, 46)

În ceea ce privește caracteristicile, pe lângă existența grupărilor a două sau mai multor categorii de forțe (terestre, aeriene, maritime), mai regăsim: acțiunea într-un spațiu geografic bine definit, existența unei concepții unitare, exercită o comandă unică, vizează îndeplinirea unor obiective strategice, este trasată de un comandament operațional întrunit. Caracterul integrat al acțiunilor militare constituie o trăsătură a operațiilor, a cărei apariție a fost determinată de multiplicarea cuplurilor acționale care o compun, fiind o consecință firească a creșterii numărului de genuri de armă și a organizării armatei moderne pe categorii de forțe ale armatei.

3. Perspectivele modernității asupra operațiilor multinaționale întrunite

3.1. Generațiile de război pe axa timpului

Războiul modern a evoluat de la o generație la alta. Se consideră că avantajul strategic și tactic îl va deține cel care va fi proactiv, primul care va face tranziția către o nouă generație, cel care va înțelege schimbările și care se va adapta în cel mai scurt timp. În contrapunct, națiunea care se va adapta lent sau care nu va fi deschisă către schimbare va pierde avantajul. De la o generație la alta, s-a remarcat o continuă creștere a dispersiei pe câmpul de luptă și o scădere a dependenței de logistică.

În **prima generație de război** (1648-1850) erau implicate mase mari de militari, tactici liniare (tactica liniei sau a coloanei), predictibile, iar nivelul de pregătire al trupelor înrolate era scăzut. Tehnica și armamentul erau rudimentare (muscheta cu țevă netedă), arta operațională nu exista la nivel conceptual, însă a fost practică izolat de către un ilustru comandant, precum Napoleon.

A doua generație de război (1850-1918) e caracterizată de perfecționarea armamentului, a mijloacelor de luptă, de creșterea puterii de foc. Apar industriile de război (artilerie, aviație de bombardament), armele de foc cu repetiție, tacticile rămân liniare, însă se poate executa un volum mare de foc. Resursele s-au îmbunătățit cu mitraliere, sârmă ghimpată, foc indirect, mișcarea rămânând încă liniară. Mijloacele de foc sunt planificate minuțios în vederea lovirii unui obiectiv, iar apărarea se face prin contact direct ([Lind, Schmitt și Wilson 1989, 22-26](#)).

A treia generație de război (1918-1990) presupune amplificarea mobilității forțelor, manevra având o importanță sporită în spațiul luptei, în întreg spectrul acțiunilor militare se folosesc atacuri de tip blitzkrieg, tancuri, tactici nonliniare prin care adversarul este surprins prin învăluire, întoarceri, infiltrări. Apărarea se bazează pe contraatac, are loc în adâncime, acțiunile statice sunt înlocuite prin acțiuni rapide ([Petrescu 2021](#)). Mobilitatea face mai vizibilă trecerea dinspre a treia către a patra generație. Astfel, cu cât trupele sunt mai mici, cu atât sunt mai agile și mai ușor manevrabile. Punctele fixe de comunicații vor fi din ce în ce mai rare tocmai din cauza vulnerabilității pe care o implică. Liniile de separație între responsabilitate și misiune se disipă tot mai mult, aspect care se va evidenția tot mai mult în generația următoare.

Generația a patra de război (2003-2011) s-a manifestat îndeosebi după 1990, fiind caracterizată printr-o preponderență a formelor neconvenționale de luptă, prin tactici nonliniare, prin potențial tehnologic, dar și prin asimetrie, ca produs al decalajelor tehnologice uriașe. Amenințările prezente în mediul operațional viitor sunt hibride, însumând, pe lângă acțiunile convenționale, acțiuni de tip catastrofic – arme de distrugere în masă chimice, biologice, radiologice și nucleare (ADM/CBRN), acțiuni perturbatoare, precum agresiuni în mediul cibernetic, operații informaționale, operații psihologice, respectiv, acțiuni de tip neregulat – terorismul, insurgența, războiul de gherilă, pirateria, extremismul, grupuri de partizani, crima organizată, acțiuni subversive ([Petrescu 2021](#)).

Se constată o posibilitate scăzută de interceptare a comunicațiilor, inteligența artificială poate modifica radical tacticile, robotica evoluează în ritm alert, vehiculele pot fi pilotate de la distanță, soldați inteligenți, înarmați cu arme de ultimă generație pot acoperi zone largi.

Viziunea americană suprapune asimetria peste o „axă a răului”¹ careia îi asociază proliferarea armelor de distrugere în masă, terorismul, acțiunile țărilor înalt tehnologizate. Se face diferențiere între confruntările asimetrice, produs al haosului și generatoare de haos, și confruntările disimetrice, care opun forțe disproporționate ca organizare, tehnologizare, înzestrare sau potențial ([Mureșan și Văduva 2004, 49](#)).

¹ Conceptul metaforic emblematic al erei George W. Bush, devenit pilon esențial al arhitecturii de politică externă, făcea referire la marile amenințări la adresa SUA – Iran, Irak și Coreea de Nord, cărora li s-au adăugat, ulterior, Siria, Libia și Cuba. În aceeași cheie, se regăsește conceptul de *Troică a Tiraniei*, care descrie triada autoritaristă, dictatorială latino-americană, alcătuită din trei inamici ai democrației – Cuba, Nicaragua și Venezuela.

Leadershipul este prioritar în acest cadru, fiind importante urmărirea continuă a obiectivelor operaționale și strategice, capacitatea de concentrare, de selecție a țintelor, de gestionare a provocărilor, de supraveghere a unui mediu aflat în continuă schimbare, de gestionare și de manipulare a excesului de informații, fără a pierde din atenție conținuturile esențiale, respectiv pe cele cu potențial valoric. Forțele participante la conflictele armate ale viitorului vor cunoaște o evoluție sporită prin sistemele de lovire cu precizie chirurgicală, războaiele electronice și informaționale sau psihologice. Se conturează astfel o armată care-și propune să devină o forță de acțiune rapidă, mobilă, manevrieră, modulară și versatilă, proactivă, instruită și dotată, cu un grad ridicat de conectivitate la rețelele informaționale și, mai ales, autosustenabilă prin capacitatea sa de reziliență (Petrescu 2021).

O viitoare generație de război începe să se contureze în ceea ce privește mediul operațional viitor, astfel încât am putea deja începe să aducem la masa discuțiilor ideea unei a cincea generații de război, o generație a inovării, digitalizării, încă insuficient înțeleasă și exploatată la adevăratul potențial. Cunoașterea, revoluția în gândire rămân surse inepuizabile, care facilitează pregătirea și construirea impredictibilității, acțiunile netradiționale, creșterea preciziei, dobândirea de noi echipamente și instalații.

Războiul viitorului, ca infrastructură critică, presupune tranziția dinspre forma brutală a folosirii forței către modalități subtile, noile armate din prezent își propun schimbarea orientării către spațiu cu cea către timp, iar doctrinele militare se adaptează, în sensul sporirii capacității de proiectare a puterii pe distanțe mari, cu accent pe operații conjugate între diferite operații multinaționale, pe atacuri simultane sincronizate, cu viteză sporită, cu accent pe inițiativă (Georgescu 2016, 18-19). După cum remarcă Alvin Toffler, „doctrina militară continuă să se schimbe în toate armatele lumii”. (Toffler 1996)

3.2. Perspectivele modernității în securitate și apărare

Tehnologii primare există de peste 50 de ani, însă odată cu rapiditatea creșterii puterii de calcul, în ultimii ani au avut loc progrese majore, ca urmare a tot mai multor noi algoritmi. Modernizarea s-a făcut gradual pe mai multe paliere. Managementul crizelor sau apărarea colectivă, constituită prin alianțe este un etalon în procesul de modernizare. Tratatul Nord-Atlantic este astfel documentul politic internațional central care le reglementează înființarea, organizarea și funcționarea acestora.

Tehnologia disruptivă este o inovație care integrează, creează și recrează ciclul de viață, într-un context global și centralizat în care investitorii sau consumatorii sunt gata să varieze diferite domenii, precum inteligența artificială, robotica, nanotehnologia, vehiculele autonome, învățarea automată, industriile specifice și operațiunile de afaceri, în contextul nevoii de finanțare a operațiilor militare. Abordarea proactivă are în vedere o tranziție de la tehnologiile tradiționale către expresiile de înaltă tehnologie ale societăților umane. A îmbrățișa sfera digitală

este un proces îndelungat pentru oamenii obișnuiți, însă impactul tehnologiilor disruptive asupra mobilității lor este unul puternic, îmbunătățind calitatea vieții de zi cu zi. Masele trebuie să înțeleagă provocările excelenței, să perceapă învățarea digitală ca pe un concurent valid și competitiv, în raport cu tiparele tradiționale. Schimbarea mentalității acestei rezistențe confortabile este primul pas pentru a genera soluții durabile. Știința rezolvă cele mai grele provocări economice, societale, militare, sanitare și de mediu. Tehnologiile disruptive reprezintă viitorul ecosistemelor tehnologice, iar progresele lor vor fi anunțate printr-un intervenționism revoluționar în industriile viitoare.

În ultimii ani, planeta noastră s-a schimbat, secolul al XXI-lea marcând apariția unei noi industrii, bazate exclusiv pe progrese informaționale și tehnologice. De-a lungul istoriei sale, pentru a ține pasul cu noile imperative în domeniul securității și apărării, specialiștii au lucrat progresiv atât inteligența artificială, cât și celelalte revoluții tehnice, tehnologice și informaționale, având un scop, o viziune; astfel, au atras beneficii, însă au presupus și riscuri. Acestea pot fi folosite pentru a dezvolta noi algoritmi care pot înregistra performanțe, de la calculul cu acuratețe al distanțelor (de exemplu, cel mai scurt drum până la locul de muncă) până la elaborarea unor prognoze privind evoluțiile mediului, atât de importante în securitatea ecologică. Totodată, inteligența artificială îmbunătățește capacitățile unui vehicul inteligent și îl face autonom. Mai multe aplicații sunt utilizate în scopuri militare și umanitare. De exemplu, un robot de diseminare multisenzor folosește tehnologia laser, combinată cu *gândirea inteligentă*. Aceste mașini sunt, de obicei, personalizate, roboții primind nume amuzante sau umane.

Inteligența artificială este un domeniu în continuă dezvoltare, cu implicații asupra securității naționale. Tehnologiile de inteligență artificială prezintă provocări unice pentru integrarea militară, în special că cea mai mare parte a dezvoltării inteligenței artificiale are loc în sectorul comercial. Dezvoltarea în corelație cu vehiculele inteligente poate contribui activ atât în sectorul privat, cât și în cel public. Armata deja folosește mașini autonome, în special aparate de zbor și vehicule inteligente în așa-zisele „*operațiuni de momentală*”.

Inteligența artificială întărește securitatea statului prin algoritmi săi care pot prezice cu acuratețe vulnerabilitățile, riscurile și amenințările. Reluând, coaliția dintre tehnologia vehiculelor autonome și inteligența artificială are ca scop îmbunătățirea eficienței, siguranței și performanța logisticii militare. Se remarcă o folosire constantă a inteligenței artificiale în toate domeniile de activitate, în securitate și apărare fiind imperativă, chiar prioritară, grație beneficiilor pe care le presupune. La nivel mondial, se remarcă un avans tehnologic accelerat, China și Statele Unite ale Americii rămânând state-hegemon. Beneficiile inteligenței artificiale sunt cuprinse în domeniul intelligence-ului intern și extern prin formularea conceptului „*intelligence augmentat*”, care presupune o prelungire a intelectului uman, nu o înlocuire a acestuia (Mocanu 2020).

Inteligența artificială găsește o largă aplicabilitate prin exploatarea surselor deschise. Domeniul OSINT, disciplină preponderent tehnică, prelucrează volume importante de materiale informaționale (*big data*), în cercetarea radio – în domeniul SIGINT operatorii extrag informații din semnalele din spectrul electromagnetic –, aplicabilitatea inteligenței artificiale continuând prin exploatarea resurselor umane HUMINT, precum și prin valorificarea informațiilor provenite din imagini – IMINT.

O altă sferă de importanță marcantă în reprezentarea inteligenței artificiale în planul securității și apărării o constituie protecția informațiilor. Astfel, se au în vedere, în tematica amplă a cyber-security-ului, identificarea riscurilor de compromitere a diferitelor sisteme ale unor instituții, companii, organizații. În viitor, violența devine dependentă de tehnologie (inteligență artificială, optică, drone, sateliți, telecomunicații, echipamente termoviziune în infraroșu, echipamente *nightvision*, *software*-uri ultramoderne, accesorii digitale, detectoare, senzori de temperatură etc.).

În războaiele cibernetice, ostilitățile înaintate sunt rezultatul unor inițiative, caracterizate prin inteligență, inventivitate, capabilități de adaptare și de interconectare, spirit de observație, perspicacitate și, mai ales, perseverență. Câmpul de luptă modern tranzitează dinspre fizic spre virtual, fizionomia acțiunilor militare evoluează rapid, adaptându-și viteza de reacție provocărilor actuale, iar fenomenul militar contemporan acționează integrat aceste acțiuni, conectate în operații întrunite.

4. Operația Desert Storm – Studiu de caz

Operația Desert Storm s-a desfășurat pe fondul invadării Kuweitului de liderul irakian Saddam Hussein la data de 2 august 1990 (Kaplan 2020, 69). Comunitatea internațională a răspuns în consecință acțiunii militare, realizate de Hussein, și s-a organizat într-o coaliție militară de amploare, condusă de SUA. Ceea ce face Kuweitul, o regiune mult dorită atât de Irak, cât și de alte puteri internaționale, este faptul că acesta oferă control asupra bogatelor resurse de petrol din regiune (Kaplan 2020, 69). Scopul Operației Desert Storm a fost eliberarea Kuweitului de trupele lui Saddam Hussein.

Anterior *Operației Desert Storm*, a avut loc *Operația Desert Shield*, care a constat în acțiunea Forțelor de Reacție Rapidă Americane. De asemenea, această operație a utilizat forțele terestre, aeriene și navale pentru a conduce acțiunile din Irak. Operația a luat sfârșit la 17 ianuarie 1991, când a început Operația Desert Storm (Enciclopedia Britannica 2023).

Operația Desert Storm a fost autorizată de Consiliul de Securitate al ONU prin Rezoluția 678, publicată la 29 noiembrie 1990, care prevede retragerea trupelor irakiene din Kuweit și încetarea violențelor, în conformitate cu rezoluțiile anterior publicate. De asemenea, rezoluția prevede utilizarea tuturor mijloacelor necesare de către statele membre ale ONU în vederea determinării Irakului să se conformeze prevederilor rezoluției (UNSCR 1990).

La 17 ianuarie 1991, *Operația Desert Storm* a debutat printr-o acțiune aeriană, condusă de nouă elicoptere AH-64 Apache, 101st ABN DVN, elicoptere Air Force MH-53 Pave Low. Au fost întrebuițate 27 de rachete Hellfire, care au țintit radarele irakiene, fiind urmate de 100 de rachete Hydra-70 care au lovit armamentul antiaerian. Aceste lovituri au permis aeronavelor U.S. Air Force F-15E Strike Eagle SUA, împreună cu EF-111 Ravens, să pătrundă în spațiul aerian al Irakului, fără a întâmpina rezistență. Împreună cu acestea, atât rachetele aeriene, cât și cele navale ale coaliției au putut lovi țintele fără a întâmpina dificultăți ([U.S. Army Center of Military History, fără an](#)).

La 24 februarie au început acțiunile la nivel terestru. Primele acțiuni terestre au cuprins amplasarea trupelor intelligence la sol pentru a putea culege informațiile necesare și a le oferi forțelor aliate. În același timp, trupele terestre au început atacul asupra orașului Kuwait și au profitat de faptul că trupele irakiene erau obosite și înfometate pentru a le dezorganiza structura, în final determinându-i să se retragă spre est. De asemenea, au fost blocate atât rutele de re aprovizionare irakiene, cât și cele de retragere. La 26 februarie a avut loc lupta decisivă cu Divizia Tawakalna. Forțele aliate au utilizat tancuri, componenta terestră, și elicoptere Apache, componenta aeriană, în luptele care au urmat și au obținut numeroase succese. Acțiunile la nivel terestru au durat aproximativ 100 de ore; împreună, acțiunile aeriene și terestre au reușit să distrugă peste 3.000 de tancuri, 1.400 de transportatoare de armament și 2.200 de piese de artilerie ([U.S. Army Center of Military History, fără an](#)). Acțiunile aeriene au durat 6 săptămâni, fiind, totodată, cele cu care *Operația Desert Storm* a debutat ([Collins 2019](#)).

De asemenea, au avut loc o serie de operații navale ale Coaliției în Golful Persic, care au avut rolul să protejeze aeronavele marinei SUA, care transportau echipamente în teatrul de luptă, să lovească orice tentativă de apărare irakiană, venită dinspre zona de coastă, să înlătore eventualele mine submarine și să preîntâmpine eventuale atacuri amfibii ale forțelor irakiene ([Enciclopedia Britannica](#)). Operația aeriană a vizat țintele strategice ale irakienilor astfel încât Coaliția să își atingă scopul politic cât mai rapid și cu cât mai puține lovituri ([Beagle 2001](#)).

Operația Desert Storm s-a încheiat prin declarația de încetare a focului. S-a remarcat eficiența loviturilor Coaliției, în două zile trupele irakiene au pierdut 185 de vehicule armate și 400 de camioane care transportau muniție. Succesul misiunii s-a bazat pe antrenamentele Coaliției de forțe și pe doctrina luptei aer-sol – doctrină testată în timpul *Operației Furtună în Deșert* ([U.S. Army Center of Military History, fără an](#)).

În urma eliberării Kuweitului, au avut loc misiuni umanitare pentru asistarea refugiaților, reinstaurarea controlului Kuweitului asupra orașului și inițierea demersurilor pentru distribuirea apei, hranei și asistenței medicale necesare ([U.S. Army Center of Military History, fără an](#)).

La baza performanței în cadrul operației, a jucat un rol important aplicarea noilor tehnologii din acea perioadă în desfășurarea tehnicilor de luptă, acestea cuprinzând elemente de tip *hardware*, care fac posibilă realizarea loviturilor de mare precizie, tancurile Abrams, elicopterele de atac Apache, vehiculele de luptă Bradley, elicopterele utilitare Black Hawk și sistemul de rachete Patriot. *Operația Furtună în Deșert* mai este cunoscută și ca *Primul Război Spațial*, pentru că este prima operație militară de amploare în care au fost utilizate capacitățile aflate în spațiu. *The Global Positioning System (GPS)* a fost folosită pentru navigarea la nivel terestru, ceea ce a condus la victoria trupelor terestre după doar 4 zile. Comunicațiile prin Satelit SATCOM au asigurat comunicarea dintre forțele aflate în teren și dintre acestea și bază, ele prezentând o importanță deosebită, pentru că, în zonele de desfășurare a operațiilor, nu existau sisteme de comunicare. *Friendly Force Tracking* au oferit decidenților militari atât informații foarte clare privind situația din teren, cât și capacități eficiente pentru realizarea comenzii și controlului ([U.S. Army Center of Military History, fără an](#)).

De asemenea, operația a presupus o cooperare strânsă între forțele care acționau în teatrul de operații și serviciile de intelligence. Trupele Coaliției au acționat și în plan psihologic, prin succesele lor rapide determinând soldații irakieni să renunțe; alte acțiuni în spațiul psihologic au constat în faptul că aceștia au oprit electricitatea, provocând efecte psihologice în rândul trupelor adverse (Beagle 2001, 54). În vederea îndeplinirii cu succes a scopului strategic de determinare a retragerii forțelor irakiene din Kuwait, forțele aliate au desfășurat acțiuni care au constat în impunerea superiorității aeriene, distrugerea țintelor strategice și lovirea țintelor irakiene de la sol. Acestea au fost realizate cu succes de către Coaliția de forțe ([Enciclopedia Britannica 2023](#)).

Operația Desert Storm s-a desfășurat sub conducerea SUA, la aceasta participând 35 de state în cadrul Coaliției de forțe: Afghanistan, Argentina, Australia, Bahrain, Bangladesh, Belgia, Canada, Danemarca, Egipt, Franța, Germania, Grecia, Ungaria, Honduras, Italia, Kuwait, Maroc, Olanda, Niger, Norvegia, Noua Zeelandă, Oman, Pakistan, Polonia, Portugalia, Qatar, Arabia Saudită, Senegal, URSS, Spania, Siria, Turcia, Emiratele Unite Arabe, Marea Britanie ([Englehardt 1991](#)). Fiecare dintre aceste forțe a contribuit cu un număr diferit de trupe și echipamente militare, cel mai mare contribuitor fiind SUA, urmată de Marea Britanie, acestea fiind furnizoarele de tehnologie și echipamente de cel mai înalt nivel. A fost evidențiată buna cooperare dintre statele membre ale Coaliției, deși Saddam Hussein estimase că Arabia Saudită se va opune primirii forțelor străine pe teritoriul național, acesta s-a înșelat, regimul saudit permițând trupelor americane să staționeze în țară. În același timp, comunitatea internațională a cooperat pentru a oferi ajutoare Arabiei Saudite, Turciei și Israelului, state considerate posibile victime ale unui atac irakian ([Opriș 2001](#)). De asemenea, Irakul a încercat să întoarcă Israelul împotriva forțelor Coaliției prin lansarea unor rachete asupra teritoriului său, însă această tentativă nu a avut succes, dată fiind buna cooperare și parteneriatul SUA – Israel ([Collins 2019](#)). Scopurile politice comune au făcut posibile cooperarea, sprijinul dintre națiunile

aliat și coordonarea operației militare, aceasta atingându-și cu succes scopul (Beagle 2001, 54).

Concluzii

Operațiile întrunite reprezintă un ansamblu de forțe, combinate în cadrul unei structuri fie de alianță, fie de coaliție, care se află sub un comandament unic. Participarea multinațională a conferit acestor operații legitimitatea necesară în cadrul sistemului relațiilor internaționale, eficientizând în același timp acțiunile din teren, deoarece fiecare stat contribuie cu forțe specializate, cu noi tehnici și aplică noi metode în vederea atingerii obiectivelor propuse.

Operația Desert Storm reprezintă un exemplu de astfel de operații, deoarece structurile de forțe a 36 de state au convenit asupra unui scop comun privind necesitatea retragerii trupelor irakiene din Kuwait, s-au organizat sub comanda SUA, au contribuit cu efectivele necesare și au cooperat în cele trei medii de acțiune. De asemenea, în cadrul *Operației Desert Storm* au fost utilizate cele mai noi tehnologii ale vremii, fapt ce a condus la atingerea scopului operației într-un interval rapid de timp, loviturile au avut un grad ridicat de precizie care a implicat pierderi colaterale reduse. *Operația Desert Storm* ilustrează beneficiile încorporării atât a noilor tehnologii în teatrul militar, cât și a doctrinei sol-aer.

De-a lungul timpului, în cadrul acestor operații au fost evidențiate tehnicile moderne de luptă, care au avansat generații la rând pentru a facilita o mai bună pregătire în teren. Războiul viitorului, ca fenomen militar, va evolua odată cu societatea postmodernă, totodată însă, odată cu înființarea Națiunilor Unite, în menținerea păcii și securității internaționale au devenit esențiale dezarmarea multilaterală și limitarea armelor. Perioada de tranziție, reflectată în raporturile trecut-prezent, prezent-viitor, va fi marcată de numeroase conflicte, în care armatele cu doctrine, structuri și echipamente specifice societăților informaționale vor avea câștig de cauză. Reacțiile asimetrice la acțiunile militare moderne pot avea o durată lungă de viață, ele luând locul conflictelor militare clasice, dezarmarea fiind treapta evolutivă, deziratul devenit înaltă prioritate.

Abordarea calitativă, de natură psiho-antropo-sociologică, e fundamentată pe o orientare fenomenologică, interpretativă. Datele valorificate sunt complexe și bogate în semnificație și propun o perspectivă nouă, modernă în relația semnificat (reprezentare pe harta mentală) – semnificant (reprezentarea materială).

Analiza construită confirmă ipoteza reprezentării unui mediu de securitate născut pe structura clădită între paradigma războiului viitorului, a vitezei, a impredictibilității, a inovației în informație și ipoteza dezirabilă a dezarmării, păcii și stabilității. Dezarmarea integrează o perspectivă oportună și recomandată din cele mai vechi timpuri, iar războiul, deși cameleonic, este esențialmente același. Înainte de a fi un

fenomen politico-militar, e un construct sociopsihologic care antrenează energii distructive și mobilizează ostilități, într-o formă sau alta. Când se fac referiri la arme convenționale, se operează mai des cu termeni precum „limitări ale armelor” sau „controlul armelor” decât cu „dezarmare”. Războiul, indiferent de configurația sa, de manifestările sale, este o dimensiune a unui diferent, nicidecum o soluție de rezolvare a acestuia.

Epoca postmodernă, ca urmare a dezechilibrelor identificate în balanța centrelor de putere, ca urmare a decalajelor tehnologice, a blocajelor sau limitărilor strategice, aduce în atenție iminența vulnerabilităților și amenințărilor la adresa sistemelor de securitate. Prin prezenta lucrare, prin disecarea corpului arhitectonicii operațiilor multinaționale întrunită într-o manieră analitică proprie, inclusiv din unghiul evoluției generaționale a istoriei războiului, se oferă o perspectivă amplă privind calitatea interconectării sistemelor, ca răspuns la provocările actualului mediu global de securitate. Cea mai recentă generație de război, a cincea, asociază strategii moderne în gestionarea conflictualității la scară largă, pe care le valorifică tot mai competitiv pe orizontalele și verticalele securității.

Referințe

Beagle, T. W. 2001. "Operation Desert Storm, Effects-Based Targeting. Another Empty Promise?" <https://www.jstor.org/stable/resrep13830.12>.

Collins, Shannon. 2019. "Desert Storm: A Look Back." <https://www.defense.gov/News/Feature-Stories/story/Article/1728715/desert-storm-a-look-back/>.

Enciclopedia Britannica. 2023. "Persian Gulf War." <https://www.britannica.com/event/Persian-Gulf-War>.

Englehardt, Lieutenant Colonel Joseph P. 1991. "Desert Shield and Desert Storm. A Chronology and Troop list for the 1990-1991 Persian Gulf Crisis." <https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a234743.pdf>.

Frunzeti, Teodor. 2000. *Operațiuni militare în sprijinul păcii*. Sibiu: Editura Academiei Forțelor Terestre.

Georgescu, Gabriel. 2016. „Războiul viitorului ca fenomen militar contemporan din perspectiva infrastructurii critice.” *Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”* 3 (3): 13-21.

Kaplan, Robert D. 2020. *Răzbumarea geografiei*. București: Editura Litera.

Lind, William S., John F. Schmitt, și Gary I. Wilson. 1989. "The Changing Face of War: Into the Fourth Generation." *GLOBAL GUERRILLAS*. <https://globalguerrillas.typepad.com/lind/the-changing-face-of-war-into-the-fourth-generation.html>.

Ministerul Apărării Naționale. 2012. „Doctrina Armatei României.” București.

—. 2001. „Doctrina pentru operații întrunită.” București: Tipografia Militară.

Mocanu, Mircea. 2020. „Inteligența artificială și nu numai.” *Monitorul Apărării și Securității*. <https://monitorulapararii.ro/inteligenta-artificiala-in-intelligence-si-nu-numai-1-28414>.

Mureșan, Mircea. 2005. *Operațiile întrunite în războiul viitorului*. București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”.

Mureșan, Mircea și Gheorghe Văduva. 2004. *Războiul viitorului, viitorul războiului*. București: Editura Universității Naționale de Apărare.

NATO. 2012. ”NATO Glossary of Terms and Definitions.” NATO Standardization Agency (NSA).

Opriș, Petre. 2001. „De la «Furtună în Deșert» la «Războiul Stelelor II».” *Revista de Istorie Militară* nr. 2: 66.

Petrescu, Dan. 2021. „Suport de curs Artă militară.” București: Facultatea de Securitate și Apărare, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”.

Toffler, Alvin. 1996. *Puterea în mișcare*. București: Editura Antet.

U.S. Army Center of Military History. fără an. „Operația Desert Storm.” Accesat 14 mai 2023. <https://history.army.mil/html/bookshelves/resmat/desert-storm/index.html>.

UNSCR. 1990. ”Resolution 678.” <http://unscr.com/en/resolutions/doc/678>.